

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

วัฒนธรรมกับกระบวนการเปลี่ยนแปลง
ของสังคม

เมื่อสังคมมนุษย์มีขนาดใหญ่ซับซ้อน
ขึ้นก็จำเป็นจะต้องมีวัฒนธรรมซึ่งเป็นกฎ
ระเบียบ ความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต
ศาสนา ประเพณี ตลอดจนเพื่อความสงบ
สุขและความเป็นอารยะของสังคม

ขนาดของสังคม

ตามมุมมองของนักการศาสนาและปรัชญา มี 3 ระดับ

- 1.สังคมโลก** แก่ การมองว่ามนุษย์ทั้งโลกเป็นเพื่อนร่วมโลกกัน ไม่มีพรมแดน
- 2.สังคมชาติ** มี “วัฒนธรรม” ที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม และมีระบบแบบแผนที่จะรักษาวัฒนธรรมของสังคมไว้
- 3.สังคม** ในระดับที่เล็กกว่าชาติหรือประเทศ เช่น สังคมเมือง สังคมชนบท สังคมจีน สังคมญวน เป็นต้น แต่ละสังคมมีวัฒนธรรมแตกต่างกัน

นักสังคมวิทยาพบว่า สังคมทุกสังคมมีช่วงชั้นที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคม เช่น สถานะทาง สังคม ฐานะ การศึกษา ภูมิปัญญา อาชีพ เกียรติ อิทธิพล อำนาจ และอื่นๆ อาจกล่าวได้ว่า หากปราศจากการแบ่งช่วงชั้นแล้ว สังคมอาจจะไม่สามารถดำรงอยู่ได้ วิธีการแบ่งช่วงชั้นในสังคมแต่ละสังคมแตกต่างกันไป เช่น

- สหรัฐอเมริกาหรือ ยุโรปนั้น แบ่งโดยยึดแนวคิดวัตถุนิยม ทุนนิยม เช่น แบ่งตามสถานะ ทางเศรษฐกิจ ทุน อำนาจ
- สังคมในแถบเอเชีย แบ่งตาม จิตธรรม เช่น ชาติ ตระกูล การศึกษา ภูมิธรรม

หน้าที่ของวัฒนธรรมต่อสังคม

1. เป็นตัวกำหนดรูปแบบของสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม
2. เป็นตัวกำหนดหน้าที่ควบคุมทางสังคม โดยผ่านกระบวนการให้เรียนรู้ระเบียบสังคม ในการควบคุมสังคม
3. การแสดงถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมของสังคมหนึ่ง กับอีกสังคมหนึ่ง
4. วัฒนธรรมเป็นการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวทางสังคม
5. เป็นการสร้างความประพฤติเพื่อ ให้บุคคลได้ปฏิบัติตาม

สาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

1. การเปลี่ยนแปลงในความต้องการของมนุษย์
2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมธรรมชาติ
3. ปัจจัยด้านภาวะประชากร
4. ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล หรือระหว่างสังคม
5. ปัจจัยด้านการยืมวัฒนธรรม (Cultural borrowing)
6. ปัจจัยด้านเทคโนโลยี
7. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ตามแนวคิดของลัทธิมาร์กซิสต์
8. ปัจจัยทางด้านความคิด ความเชื่อ และค่านิยม

การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม

จากอดีตถึงปัจจุบันวัฒนธรรมของต่างประเทศมากมายได้หลั่งไหลเข้าสู่สังคมไทย เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ ตลอดจนวิถีการดำเนินชีวิต ภาษาระบบการศึกษา การปกครอง เทคโนโลยี กีฬา การบันเทิง การแต่งกาย การก่อสร้าง

การถ่ายทอดวัฒนธรรม

- 🍎 วัฒนธรรม มิใช่ระบบที่เกิดขึ้น โดยธรรมชาติ
- 🍎 ดังนั้นวัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้
- 🍎 นั่นคือจะต้องมีการถ่ายทอดวัฒนธรรม

บรรทัดฐานคือแนวทางการปฏิบัติที่สมาชิกของสังคม ส่วนใหญ่ยึดถือ ได้แก่

-วิถีประชา เช่น การต้อนรับแขกผู้มาเยือน การให้ความเคารพผู้ใหญ่ การกล่าวคำ ทักทายเมื่อพบกัน มารยาทในการแต่งกาย มารยาทในการพูด มารยาทในการรับประทานอาหาร เป็นต้น

-จารีต เช่น ความกตัญญูต่อพ่อแม่ ความซื่อสัตย์ระหว่างสามี ภรรยา ความเชื่อ ทางศาสนา ระบบอาวุโส เป็นต้น

-กฎหมาย เป็นข้อบังคับที่เกิดจากวิถีประชาและจารีต ค่านิยมคือ ความคิดและแนวปฏิบัติที่สมาชิกของสังคมส่วนใหญ่เห็นว่าถูกต้องดีงาม นิยมที่ควรปลูกฝัง เช่น ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความภูมิใจในความเป็นไทย ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การยก ย่องผู้ที่ทำความดี ก่อให้เกิดแนวความคิดวิธีการทำงานสิ่งประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ที่สอดคล้องกับ ค่านิยมของสังคมนั้น โดยอัตโนมัติ

การรับวัฒนธรรมจากสังคมอื่น

1. จากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งแล้ว
2. รับวัฒนธรรมบางส่วนมาจากสังคมข้างเคียง
3. วัฒนธรรมที่รับมานั้นไม่ขัดกับค่านิยมหลักของสังคม
4. ในที่สุดก็จะแยกไม่ออกว่าวัฒนธรรมส่วนใดเป็นของเดิม
5. มนุษย์อดไม่ได้ที่จะคิดว่าวัฒนธรรมของตัวเองนั้นดีที่สุด
6. อคติทางวัฒนธรรมและเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงเป็นอย่างยิ่ง
7. ไม่ควรจะมีการเปรียบเทียบว่าวัฒนธรรมใดดีกว่ากัน
8. สิ่งที่แยกสังคมหนึ่งว่าแตกต่างจากอีกสังคมหนึ่งก็คือ วัฒนธรรม

การรับวัฒนธรรมใหม่ (acculturation)

การรับวัฒนธรรมใหม่ เป็นการรับเอาความคิด ทักษะคติ หลักความเชื่อ การกระทำ และสิ่งของใหม่ๆ จากสังคมอื่นมาใช้แทนที่ระบบเดิมที่ตนเคยยึดถืออยู่ การปลูกฝังวัฒนธรรม(enculturation) เป็นการรับวัฒนธรรมเดิมของสังคมถ้าบุคคลได้รับการปลูกฝังวัฒนธรรมมาเป็นอย่างดี การรับวัฒนธรรมใหม่จะเป็นไปได้ค่อนข้างยาก มาก ปัจจัยที่มีผลต่อความยาก-ง่ายในการรับวัฒนธรรมใหม่ เช่น อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ การ อยู่ใกล้หรือไกลตัวเมือง การคมนาคมสื่อสาร การเผยแพร่และผู้เผยแพร่ความคิดและสิ่งของใหม่ๆ หรือที่เรียกว่า “นวัตกรรม”

กระแสดารแห่งวัฒนธรรมสมัยใหม่และช่องว่างของวัฒนธรรม

พวกอภิริจินนิส ชาวป่าในบางหมู่เกาะของอินโดนีเซีย หรือ เงาะป่า ชาโกในประเทศไทย “เกิดความล้าทางวัฒนธรรม” แม้ในกองทัพ ความล้าทางวัฒนธรรม อาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจระหว่างคนรุ่นหนึ่งกับอีกรุ่นหนึ่งได้ เช่น ระหว่างบิดามารดากับบุตร เด็กรุ่นหนึ่งกับผู้ใหญ่ เกิด “ช่องว่างทางวัฒนธรรม (Culture Gap)” ภาษา การแต่งกาย การนอน ฯลฯ

ต้นธารแห่งการรับวัฒนธรรมต่างชาติที่ปรากฏในประเทศไทย
รัชกาลที่ 6 พระองค์ทรงตระหนักถึงภัยแห่งการถูกกลืนทางวัฒนธรรมได้ทรงมีพระราช
ดำริว่า อิทธิพลวัฒนธรรมต่างชาติ กำลังรุกล้ำ หนักเข้ามาอย่างรวดเร็ว จึงทรงปรับปรุง
ส่งเสริมและ ปลุกฝังวัฒนธรรมไทย มีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อชาติและนิยม
ไทยมากขึ้น

“รักชาติบ้านเมือง”

ต่อมาเมื่อประเทศต่างๆ ในยุโรปมีการปฏิวัติอุตสาหกรรม ทำให้สังคมให้คุณค่าทาง
วัตถุสูง กว่าจิตใจ ค่านิยมของสังคมมุ่งหารายได้ ปัจจุบันวัฒนธรรมตะวันตกสมัยใหม่
แพร่หลายไปทั่วโลก มี 7 ประการ ดังนี้

1. วัฒนธรรมด้านการประยุกต์หรือเทคโนโลยี (Technology)
2. วัฒนธรรมทางด้านการศึกษา
3. วัฒนธรรมทางด้านการปกครอง
4. วัฒนธรรมทางด้านการนันทนาการ ได้แก่ ดนตรี กีฬา ศิลปะ ภาพยนตร์ เกม
5. วัฒนธรรมทางด้านเศรษฐกิจ
6. วัฒนธรรมทางด้านการแต่งกาย
7. วัฒนธรรมอื่นๆ เช่น ประเพณีนิยมต่างๆ คริสต์มาส ปีใหม่ วันวาเลนไทน์

อู่วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกันสังคมไทย

วัฒนธรรมอินเดีย มีอิทธิพลครอบคลุมและเป็นแม่แบบของวัฒนธรรมของชาติ
ต่างๆ ในทวีปเอเชีย ได้แก่ ไทย ลาว เขมร พม่า มอญ อินโดนีเซีย มาเลเซีย
จีน และ ธิเบต

เช่น การบริโภค เครื่องเทศ นม เนย ถั่ว โรตีสี กะทิ หมากพลู

วัฒนธรรมจีน ปฏิทิน เครื่องเคลือบ การแพทย์ สมุนไพร ความกตัญญู การค้า
มานะอดทน และ อ่อนน้อมต่อลูกค้า

วัฒนธรรมญี่ปุ่น ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมของชาติอื่นมา ตะเกียบ ช้อนส้อม มีด
ขนมปัง ฮอตดอก หมูแฮม สลัดต่างๆ ออนเซ็น บ่อทรายร้อน

วัฒนธรรมอิสลาม กฎเกณฑ์ทางศาสนาเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิต
ห้ามรับประทาน เนื้อสัตว์ที่ตาย ห้ามรับประทานเลือดทุกชนิด เนื้อสุกร ห้ามกิน
สัตว์ที่จับสัตว์อื่นเป็นอาหาร เช่น เสือ หมา ลิง หรือจับด้วยอุ้งเล็บ เช่น นก
อินทรี เหยี่ยว นกเค้าแมว อีกา ปลาร้า ปลาเจ่า กะปิ ปู

สรุป

1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์ดำเนินตามสัญชาตญาณ
2. วัฒนธรรมได้ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง
3. วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงได้ จากปัจจัยต่างๆ
ด้านสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ด้านภาวะประชากร ด้านการสื่อสารสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลหรือระหว่างสังคม ด้านเทคโนโลยี ด้านการยืมวัฒนธรรม ด้าน เศรษฐกิจ ด้านความคิด ความเชื่อและค่านิยม
4. การศึกษาวัฒนธรรมมีเรื่องฟังระว่าง คือ เรื่องการตีความหรือตีค่าวัฒนธรรม
5. การรับวัฒนธรรมต่างชาติของสังคมไทยนั้น ได้นำวัฒนธรรมจากต่างถิ่นเข้ามาผสมผสาน กับวัฒนธรรมดั้งเดิมปรากฏมา โดยตลอดระยะเวลานับพันปี
แรกรับวัฒนธรรมและความเจริญจากตะวันออก จากจีนและอินเดีย จวบจนช่วงเวลากว่า ร้อยปีที่ผ่านมา ไทยเราก็ได้รับอารยธรรมจากตะวันตกอย่างไม่ปิดกั้น ทั้งเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ทันสมัย จนปัจจุบันอารยธรรมตะวันออกหวนกลับมาในดินแดนไทย การกลับมาของอารยธรรม เกาหลีที่สังคมไทยมีอาจด้านทานได้เช่นเดียวกัน

สมาชิกกลุ่ม

1.นางจิรวรรณ จันตา	รหัส 005
2.นางสาวจันทร์เพ็ญ แก้วดา	รหัส 035
3.นางประภัสสร วิทยาชั้นสกุล	รหัส 033
4.นางสาวชนาธิป ใจการุณเลิศดี	รหัส 038
5.นางสาวศิรินภรณ์ สุขะ	รหัส 040
6.นางสาวมาทินี หมื่อ	รหัส 045

